

Avskaffa kundbegreppet

Motion till Umeå kommunfullmäktige
2019-09-27

2013 lade dåvarande riksdagsledamot tillika f.d. partiledare för Socialdemokraterna Håkan Juholt en riksdagsmotion om kundbegreppet (Medborgare – kund Motion 2013/14:K285):

"Förändringen från medborgare till kund är enligt min mening den största politiska förskjutning som inträffat under de senaste tjugo åren. Medborgare är ett ord som används alltmer sällan av politiker och myndigheter. Istället liknas samhället vid en butik där människor är kunder. En kund är en fysisk eller juridisk person som köper eller hyr en produkt eller en tjänst från ett företag eller en person. Medborgarskap är ett uttryck med rötter i den franska revolutionens idéer. Som medborgare avses i modernt språk en person som har fulla politiska och sociala rättigheter och skyldigheter i en stat."

Juholts tankar ekar vidare i motionen "Om kundbegreppet i offentlig förvaltning" (2017/18:2666), av riksdagsledamöterna Monica Haider (S) och ClasGöran Carlsson (S):

"Som kund förutsätts du vara resurskrävande, väl påläst och flyktig i din relation till butiken, vilket innebär att vissa kunder också kräver mer, kan mer och ställer högre krav än andra. I en jämlik relation är alla jämlikar gentemot det offentliga. Mängden socialt, kulturellt eller ekonomiskt kapital spelar ingen roll, alla ska ha rätt till en god samhällsservice."

Sedan 80-talet har det skett en gradvis förskjutning av de begrepp vi använder för att beskriva våra medborgare i relation till våra offentliga funktioner. En ökad privatisering och ett avyttrande av tidigare offentliga institutioner har gett upphov till en ökad användning av kundbegreppet, även i fall då det bör anses olämpligt. En normalisering av marknadsrelaterade begrepp blir till ett sätt att betrakta vår befolkning som liknar relationen mellan företag och konsument, vilket får konsekvenser för den förda politiken.

Ett okritiskt användande av kundbegreppet innebär en urholkning av medborgarvärdet och det dubbelriktade ansvarsförhållandet som är viktigt i relationen mellan kommuninvånare och offentlig sektor. I förlängningen leder detta till ett minskat politiskt engagemang bland medborgarna och därmed en urholkning av demokratin. Det ökade användandet av kundbegreppet får som följd att synen på kommunen och det offentliga förskjuts till att inte längre ses som demokratiska institutioner som vi alla har rätt och plikt att påverka politiskt, utan istället betraktas som en annan juridisk person som man själv som medborgare inte ansvarar för. En kund behöver inte vara lojal mot ett företag, utan tänker på sina individuella behov. Kunden stannar hos ett företag endast så länge som detta är till nytta för denne. Detta kan ställas i kontrast till medborgarens relation till kommunen, där medborgaren är delaktig i förvaltningen och det föreligger ömsesidiga rättigheter och skyldigheter.

"Relationen mellan säljare och kund är alltid ekonomisk. Köpkraften är central. Medborgare, däremot, har samma rättigheter, oberoende av hur mycket de tjänar. Kärnan i demokratin är inte på något sätt ekonomisk. Tvärtom, den vilar på värderingar, inte köpkraft. Till skillnad från kunder har medborgare också ansvar gentemot varandra och för varandra." (ur Medborgare – kund Motion 2013/14:K285)

Precis som Juholt menar vi i Vänsterpartiet att begreppet kund inte hör hemma i en kommunal vokabulär. Vi bör återta begreppet medborgare, vilket ligger mer i enlighet med det kommunala uppdraget och vårt ansvar som företrädare för Umeå kommuns medborgare.

Vänsterpartiet yrkar:

att kundbegreppet avskaffas ur all kommunal vokabulär/dokument m.m. då det ej kan anses förenligt med kommunens långsiktiga och övergripande medborgaransvar.

**Lasse Jacobson
Ulrika Edman
Andreas Nuottaniemi
Elisabet Forssell
Vänsterpartiet**

